

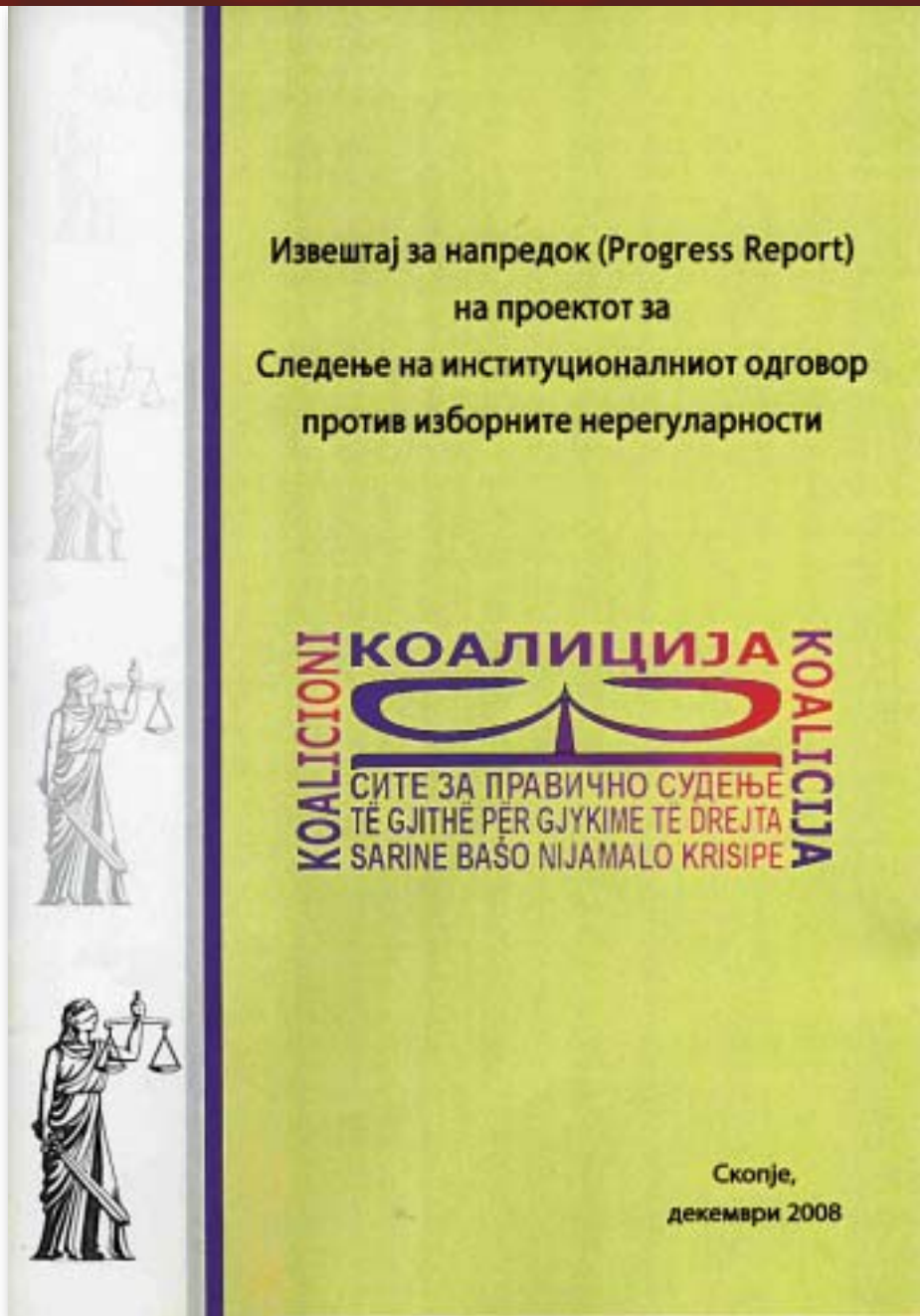
"Имам чувство дека во РМ се толерираат работите. Имам чувство дека многу работи се ставаат под тепих, кои во име на некаква си консензуална демократија и во име на некакви релаксирани меѓуетнички односи, не се решаваат проблеми во врска со насилствата во избирачките процеси", оценува професорката Тања Каракамишева.

"Македонија нема некоја позначајна стратегија за тоа како треба да се движи изборниот систем во РМ, која е законската концепција, и затоа ни се случуваат ваквите промени и ексцеси".

Пишува: **Кокан СТОЈЧЕВ**

Неколку месеци по одржувањето на предвремените парламентарни избори во Република Македонија, кои се одржаа во 2008 г., на повеќето покренати постапки против прекршителите на избирачкиот процес, односно против нарушувањето на избирачкото право, сè уште нема судски разрешници. Зошто? Одговорот на ова прашање се обидуваат да го добијат многу институции и професори, вклучувајќи ги и невладините организации, кои ги набљудуваа изборите, а се подготвуваат да бидат на терен и во текот на 2009 г. Засега тие даваат одредени оценки во врска со застојот на санкционите мерки, кои треба да бидат изречени против сторителите, но најголемата вина ја лоцираат кај институциите на државата.

"Регуларноста на изборниот процес и прифаќањето целосна доверба на изборните резултати, се од најголема важност за демократскиот легитимитет. Но, недовербата во изборните резултати, исто така, значи недоверба во институциите на системот. Поради изборните нерегуларности манифестирани во текот на предвремените парламентарни избори во јуни 2008 г. се повтори гласањето на околу 10 проценти од севкуп-



ниот број гласачки места", истакнува Беким Хоџа од "Коалицијата сите за правично судење".

Проектот "Следење на институционалниот одговор во однос на изборните нерегуларности" има цел да даде придонес за одржување фер и демократски избори, бидејќи нивното исполнување е еден од главните предуслови кои треба да ги исполни РМ во процесот на интеграција во ЕУ. Нивните набљудувачи се фокусирале на судските постапки покренати против наводните сторители на изборни нерегуларности и следење на институционалниот одговор во однос на истите.

"Во врска со изборните нерегуларности, најмногу покренати постапки има по основ на член 158, спречување на избори при гласањето", потенцира Хоџа.

МАНИПУЛАЦИИ И ПРИТИСОЦИ

"Кај нас, и по шест месеци од спроведувањето на изборите, тие предизвикуваат внимание, особено меѓу новинарите и меѓу креаторите на изборната реформа, бидејќи сме сведоци дека по секој изборен процес Македонија доживува одредени реформи во изборната регулатива.

За жал, бидејќи Македонија и нема некоја позначајна стратегија за тоа како треба да се движи изборниот систем во РМ, која е законската концепција, ни се случуваат вакви промени и ексцеси", оценува професорката Тања Каракамишева, која со својата анализа е дел од проектот.

Проектот треба да даде одреден придонес во насока на тоа да се види кол-

ЗАЛОЖНИЦИ НА ПАРТИСКИТЕ ЌЕФОВИ

кав е институционалниот капацитет на РМ, колку нашите институции навистина знаат да се справат со изборните нерегуларности.

"Сметам дека изборниот процес сè уште не е завршен во Македонија, бидејќи сè додека имате недонесени пресуди во последен степен на судење тоа треба да е во фокусот на вниманието, иако кај нас се создава мислење дека постои крај на изборниот процес".

Според Каракамишева, Македонија постојано се движи во еден маѓепсан затворен круг, на едни исти изборни нерегуларности, на едни исти луѓе или политички партии, кои ги продуцираат изборните нерегуларности и се креатори на таквата изборна нерегуларност.

"Тоа може да се нарече како насилство на изборите. Македонија сè уште не се справила и не може да најде сила или енергија да ги реши овие проблеми во однос на предизвикувачите на изборните нерегуларности, бидејќи мислам дека токму тука лежи нашиот основен проблем, а тоа е дека мнозинството граѓани во РМ е заложник на една мала група луѓе, заложник на тиранијата на малцинството врз мнозинството. Тоа е проблем кој го наметнува една организирана партиска група, која постојано сака да го огрди дигнитетот или просперитетот на демократијата во РМ. Земјава е заложник на тие групи, бидејќи Македонија не дава ефикасен институционален одговор за нивно целосно сузбивање, во смисла ако треба да се изречат и затворски казни, ако треба тие дури и да се елиминираат од изборниот процес. Доколку се утврди дека позади тие организирани групи стои една политичка партија, едноставно треба да се забрани политичката партија да учествува на еден изборен процес. Можеби тоа е најблагата казна која може да ја добие учесникот во изборниот процес", истакнува професорката.

"Главна поента е тоа дека треба да се охрабрат институциите на системот за да преземаат решителни мерки за спречување на сите оние кои сакаат да го нарушат угледот и достоинството на македонските граѓани. Затоа убедена сум дека тоа се изолирани инциденти, кои го нарушуваат имиџот на РМ. Во овој контекст треба да се јакне и свеста на граѓаните, кои мора да бидат силни

против овие лица, кои сакаат да ја оцрнат јавната слика за тоа во која насока се движи Македонија", вели д-р Тања Каракамишева.

Во Извештајот на ОБСЕ, во еден дел се потенцира дека изборниот процес бил лошо организиран и не бил според меѓународните и европските стандарди, но во друг дел се даваат одредени позитивни насоки во смисла дека одредени институции добро си ја завршиле работата.

"РМ мора јасно да ги посочи граѓаните и институциите, кои се виновни за изборните инциденти и лицата против кои е покрената кривична постапка потребно е да се добијат судски разрешници. Тие треба да добијат ригорозни казни, затоа што само на тој начин Македонија ќе успее да излезе од овој долгогодишен лавиринт, и да претстане да

"Земјава е заложник на тие групи, бидејќи Македонија не дава ефикасен институционален одговор за нивно целосно сузбивање, во смисла ако треба да се изречат и затворски казни, ако треба тие дури и да се елиминираат од изборниот процес. Доколку се утврди дека позади тие организирани групи стои една политичка партија, едноставно треба да се забрани политичката партија да учествува на еден изборен процес", вели Каракамишева.

биде заложник на оваа заложничка драма", вели Каракамишева, додавајќи дека се знае карактерот на изборните нерегуларности, но главно е политичките партии дека мораат да ги тргнат ваквите т.н. луѓе волонтери.

Во врска со заштитата на изборното право, Каракамишева се фокусира на трите системи на заштита:

"Првиот е во рамките на изборната администрација, вториот е во рамките на прекршочните судови, како прекршочна постапка, и третиот е во рамките на кривично правната заштита.

Јас ги следев активностите на изборните органи, односно на изборната ад-

министрација и прекршочните постапки. Следејќи ја работата на изборните органи, на изборната администрација, забележав дека ДИК, во поголем дел од својата работа добро си ја заврши надлежноста. Но, она што ми падна во очи е дека Комисијата, како централен изборен орган, не успеа да даде правила на однесување, или сет на упатства, мислења, насоки итн. кои ќе ги користат учесниците во изборниот процес. Значи, тоа би биле изборни правила на игра, кои ќе бидат во согласност со Изборниот законик, а се однесуваат на тоа како учесниците во изборниот процес мора да се однесуваат. Затоа уште сега три месеци пред локалните и претседателските избори ДИК ќе мора да изгради правила и мислења за тоа како да се постапи во случај кога ќе се јават одредени процесни дејства, кои не се покриени со Изборниот законик. На пример, со предвременото почнување на изборна кампања. Согледав и одредена резервираност или пасивност на ДИК во однос на очигледни изборни манипулации, како што беше со кандидатската листа на Социјалдемократската партија на Македонија, која преку анонимни граѓани, кои имаат слични имиња и презимиња со кандидатите носители на коалицијата 'Сонце', успеаја да ги изманипулираат и Комисијата и гласачите. Оваа манипулација може да се санкционира и кривично, но ДИК не успеа да најде соодветен начин да се избегне оваа листа, нагласувајќи дека сите податоци кои се содржани во неа се во согласност со законот", потенцира професорката од Правниот факултет "Јустинијана Прима" во Скопје.

ДИК решително постапи во однос на разрешувањето на шест претседатели на општински изборни комисии ОИК, но не поведе кривична постапка против оние членови на ИО, кои "апла" го кршеле законот - ги полнеле гласачките кутии, манипулирале со избирачкиот список, се потпишувале или фалсификувале потписи на граѓани, кои не излегле на избори.

ВО ФАЗА НА ИСТРАГА

"Во споредба со претходните изборни циклуси, од добиените податоци од набљудувачите на Коалицијата сите за

Прилог: Табела на кривични случаи

Место	Пријавени лица од МВР ¹	Број на лица за кои е:			Подигнато обвинение	Пресуди во прв степен	Лица ослободени од обвинение	Број на лица кои се огласени за виновни
		Оформен предмет во ЈО ²	Отфрлена кривичната пријава или запрена истрагата	Се бара или веќе се спроведува истрага или се собираат потребни известувања				
ОЈО Скопје	37	19	8	1	10	3	0	13 ³
ОЈО Тетово ⁴	69	83)	80	3	1	0	1 ⁵
ОЈО Гостивар ⁵	102	111	3	108	1	1	1	0
ОЈО Струга ⁷	1	3)	2	1	1)	1 ⁸
ОЈО Струмица ⁹	2	1	1	0	0)))

¹ Податокот е добиен од Набљудувачката Мисија на ОБСЕ во Скопје

² ЈО на РМ, 02 сеп 2008

³ 1 лице казна затвор 6.5 год, 6 лица по 6 год. Затвор, 2 лица по 5 год 3 мес., 2 лица по 1.5 год., 1 лице - 1 год. 7 месеци, 1 лице - 3.5 год.

⁴ ОЈО Тетово, 24 ное 2008

⁵ 1 лице казна затвор од 1 год.

⁶ ОЈО Гостивар, 31 окт 2008

⁷ ЈО на РМ, 02 сеп 2008

⁸ 1 лице казна затвор од една год.

⁹ ЈО на РМ, 02 сеп 2008

правично судење', се забележува дека значително е зголемен бројот на пријавени лица за кои постојат основи за сомневање дека извршиле кривични дела против изборите и гласањето, што на некој начин укажува за релативно поефикасно откривање на кривичните дела и нивните сторители од страна на надлежните органи. Сепак, оваа констатација значително ја релативизира податокот дека и покрај големиот број пријавени лица, многу е мал бројот на лицата кои се обвинети, а уште помал е бројот на изречените судски одлуки", вели Александар Чичаковски, кој ги анализираше кривичните постапки поднесени пред судовите.

Најголем дел од предметите сè уште се наоѓаат во фаза на истрага или во

фаза на собирање на потребни известувања од страна на ЈО.

"Како главен проблем кој се потенцира за неможност ефикасно да се процесуираат овие дела, се истакнува неможност да се обезбедат правно релевантни докази. Исто така, се истакнува и за постоење на страв кај членовите на изборната администрација и на гласачите да сведочат пред надлежните органи, што на некој начин укажува на постоење притисок од партиски активности кон истите, но сепак и за постоење на недоверба на граѓаните кон самите државни институции. Се идентифува и проблемот со недоволно користење материјални докази, кои избирачките одбори веќе ги имаат утврдено во постапката за заштита на избирачките права од страна на Јавното обвини-

телство и на судските органи. Во однос на структурата на делата по кои се оформени предметите во ЈО како трета констатација се забележува дека, пред сè, доминираат оние кривични дела кои се извршени со насилни методи и од страна на повеќе извршители, или со други зборови од страна на организирани групи.

Затоа, сè додека изостанува ефикасен и институционален одговор на организите на прогонот, во однос на дејствата со кои се повредува слободата на определување на гласачите и со кои се злоупотребува избирачкото право, се нарушува тајноста на гласањето и се злоупотребуваат средствата за финансирање на изборните кампањи. За овие кривични предмети ЈО нема оформено предмети", оценува Чичаковски.



КРАТИА

СИТЕ ВИДОВИ КАНЦЕЛАРИСКИ МАТЕРИЈАЛИ

ТОНЕРИ И РЕЦИКЛИРАЊЕ НА ТОНЕРИ

075/ 408-687